TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

EVFTA bước vào giai đoạn mới: Khi lợi thế thuế quan không còn là yếu tố quyết định

06:14 02/08/2026

Sau 6 năm triển khai, EVFTA đã giúp thương mại Việt Nam - EU tăng trưởng mạnh mẽ và đưa Việt Nam trở thành đối tác ngày càng quan trọng trong chuỗi cung ứng của châu Âu. Tuy nhiên, khi ưu đãi thuế quan gần như đã được khai thác tối đa, bài toán đặt ra cho doanh nghiệp không còn là "được giảm thuế bao nhiêu", mà là làm thế nào để đáp ứng ngày càng khắt khe các tiêu chuẩn của thị trường EU.

Thuế quan dần không còn là rào cản lớn nhất

Ngày 1/8, nhân kỷ niệm tròn 6 năm Hiệp định Thương mại tự do Việt Nam - Liên minh châu Âu (EVFTA) có hiệu lực, Hiệp hội Doanh nghiệp châu Âu tại Việt Nam (EuroCham) công bố báo cáo đánh giá tác động của hiệp định đối với quan hệ kinh tế giữa hai bên.

Một trong những dấu mốc đáng chú ý là tổng kim ngạch thương mại Việt Nam - EU từ khi thiết lập quan hệ ngoại giao năm 1995 đến hết tháng 6/2026 đã vượt 900 tỷ USD. Riêng giai đoạn EVFTA được thực thi, kim ngạch thương mại đạt gần 384 tỷ USD, tương đương hơn 42% tổng giá trị giao thương của hơn ba thập kỷ hợp tác.

Những con số này cho thấy EVFTA đã tạo ra hiệu ứng tăng trưởng mạnh mẽ, rút ngắn đáng kể thời gian mở rộng thương mại giữa hai nền kinh tế.

Hoạt động xuất nhập khẩu giữa Việt Nam và Liên minh châu Âu (EU) tiếp tục tăng trưởng nhờ EVFTA . Ảnh AI

Theo Chủ tịch EuroCham Bruno Jaspaert, gần một nửa tổng giá trị thương mại giữa Việt Nam và EU được tạo ra trong giai đoạn EVFTA có hiệu lực. Điều này phản ánh việc các cam kết mở cửa thị trường đã nhanh chóng chuyển hóa thành hoạt động thương mại thực tế.

Ông cho rằng, Việt Nam đang ngày càng trở thành một điểm tựa quan trọng trong chiến lược kinh tế của châu Âu tại khu vực châu Á, không chỉ nhờ tốc độ tăng trưởng mà còn bởi khả năng tham gia sâu hơn vào chuỗi cung ứng toàn cầu.

Một cột mốc mới của EVFTA cũng bắt đầu từ năm thứ 7 khi Liên minh châu Âu hoàn tất lộ trình xóa bỏ thuế nhập khẩu đối với khoảng 99% dòng hàng xuất khẩu của Việt Nam. Trong khi đó, Việt Nam tiếp tục cắt giảm thuế đối với hàng hóa từ EU theo đúng cam kết và sẽ hoàn thành vào năm 2030.

Điều này đồng nghĩa lợi thế về thuế quan gần như đã đạt đến mức tối đa.

Thách thức chuyển sang năng lực tuân thủ

Dù hàng rào thuế quan ngày càng được gỡ bỏ, doanh nghiệp lại phải đối mặt với một "hàng rào" khác phức tạp hơn, đó là các quy định kỹ thuật, tiêu chuẩn môi trường, xuất xứ và phát triển bền vững.

Theo khảo sát Chỉ số Niềm tin Kinh doanh (BCI) quý II/2026 của EuroCham, hơn một nửa doanh nghiệp châu Âu xem Việt Nam là thị trường trọng điểm hoặc trung tâm hoạt động chiến lược.

Khoảng 50% doanh nghiệp đang tận dụng trực tiếp các ưu đãi của EVFTA. Hai phần ba số doanh nghiệp được khảo sát cho biết đã tiết kiệm được chi phí nhờ hiệp định, chủ yếu ở mức từ 5-15%, trong khi một số doanh nghiệp ghi nhận mức tiết kiệm trên 30%.

Lợi ích này đặc biệt rõ ở các doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực thương mại, logistics và hàng tiêu dùng, khi chi phí nhập khẩu giảm giúp tăng khả năng cạnh tranh về giá và mở rộng quy mô kinh doanh.

Tuy nhiên, không phải doanh nghiệp nào cũng tận dụng được đầy đủ các ưu đãi.

Một doanh nghiệp sản xuất đa quốc gia cho biết, chưa tới 20% lượng hàng xuất khẩu sang châu Âu đủ điều kiện hưởng thuế suất ưu đãi do các quy định về xuất xứ liên tục được cập nhật, trong khi cách áp dụng giữa các quốc gia thành viên EU và cơ quan quản lý tại Việt Nam vẫn còn có những khác biệt.

Thực tế này cho thấy lợi thế của EVFTA không tự động chuyển thành lợi ích nếu doanh nghiệp không đủ năng lực đáp ứng các yêu cầu ngày càng khắt khe của thị trường.

Năng lực thích ứng sẽ quyết định khả năng cạnh tranh

Theo Phó Chủ tịch EuroCham Jean-Jacques Bouflet, EVFTA không đơn thuần là một hiệp định cắt giảm thuế quan mà còn bao gồm nhiều nội dung liên quan đến hải quan, tiêu chuẩn kỹ thuật, sở hữu trí tuệ, minh bạch hóa chính sách và phát triển bền vững.

Trong bối cảnh EU liên tiếp triển khai các chính sách mới như Cơ chế điều chỉnh biên giới carbon (CBAM), Quy định chống phá rừng (EUDR) và các tiêu chuẩn thuộc Thỏa thuận Xanh châu Âu, việc đáp ứng các yêu cầu về môi trường, truy xuất nguồn gốc và giảm phát thải đang trở thành điều kiện tiên quyết để hàng hóa tiếp tục duy trì lợi thế tại thị trường này.

Theo ông Bouflet, quan hệ thương mại giữa Việt Nam và EU mang tính bổ trợ nhiều hơn là cạnh tranh. Việt Nam có thế mạnh về điện tử, dệt may, da giày, đồ gỗ và nông sản, trong khi châu Âu cung cấp máy móc, công nghệ cao, thiết bị và dược phẩm phục vụ quá trình hiện đại hóa sản xuất.

Việc gia tăng nhập khẩu công nghệ từ EU cũng được xem là giải pháp giúp doanh nghiệp Việt Nam nâng cao năng suất, cải thiện chất lượng sản phẩm và đáp ứng tốt hơn các tiêu chuẩn quốc tế.

Để doanh nghiệp tận dụng hiệu quả hơn EVFTA trong giai đoạn mới, EuroCham kiến nghị tiếp tục đơn giản hóa thủ tục hải quan, đẩy nhanh tiến độ hoàn thuế, số hóa hồ sơ chứng từ và thống nhất cách áp dụng quy tắc xuất xứ.

Theo EuroCham, khi thuế quan không còn là lợi thế khác biệt, tốc độ xử lý thủ tục, khả năng đáp ứng tiêu chuẩn và mức độ minh bạch của môi trường kinh doanh sẽ là những yếu tố quyết định sức cạnh tranh của doanh nghiệp Việt Nam tại thị trường châu Âu trong những năm tới.

Minh Thành (t/h)